

Recenzja książki ks. T.Fitycha pt. „Na tropach Świętego Józefa. Zestawienie polskiego piśmiennictwa z okresu XVII-XX wieku”, Legnica 2001, s. 258.

Literaturze józefologicznej przybywa nowa, cenna pozycja. Jest to książka autorstwa wybitnego polskiego józefologa, ks. prałata

dra Tadeusza Fitycha, pracownika naukowego i dydaktycznego Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, sekretarza Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Europy i osobistego sekretarza Ks. Kardynała Vlka. Książka zatytułowana „Na tropach Świętego Józefa” została wydana na zlecenie Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Legnickiej, w serii: Biblioteka Diecezji Legnickiej (redaktorem tej serii jest ks. Bolesław Drożdż), w Wydawnictwie Atla 2 we Wrocławiu. Na okładce przedstawiony jest Budynek Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Legnickiej oraz herb przedstawiający św. Józefa – patrona WSD DL.

Książka posiada Imprimatur Ordynariusza Legnickiego, Ks. Biskupa Tadeusza Rybaka oraz poprzedzona jest Jego Słowem. Po tym słowie następuje Słowo wstępne od Redakcji, zredagowane w czterech językach: polskim, niemieckim, czeskim i włoskim. Kolejnym elementem strukturalnym tej książki jest wprowadzenie do niej, dokonane przez samego Autora, również zredagowane w tych samych czterech językach. Wprowadzenie to ukazuje drogę Autora do powstania tej książki, wiodącą poprzez studia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a także poprzez udział w różnych międzynarodowych i krajowych sympozjach józefologicznych i wreszcie współpracę z różnymi ośrodkami myśli józefologicznej, szczególnie w Montrealu, Valladolid i Kaliszu. Autor umieszcza swoją książkę także w kontekście historyczno-teologicznym Wielkiego Jubileuszu i na tle adhortacji apostolskiej Jana Pawła II „Redemptoris Custos”. Ukazuje również polskie, a zwłaszcza śląskie, tło powstania tej pozycji. Oprócz powyższego Wprowadzenia, książka posiada także przedmowę. Stanowi ją kazanie wygłoszone przez ks. Tadeusza Fitycha podczas Międzynarodowego Sympozjum Józefologicznego w Kaliszu w 1985 r. nt. „Życ dzisiaj na miarę Józefa z Nazaretu: żyć dziś jak św. Józef”.

Omawiana książka posiada dwa rozdziały, postłowie i aneks, na który składają się podstawowe dane biograficzne oraz józefologiczna bibliografia Autora. Spis treści sporządzony jest również we wspomnianych czterech językach. Książkę kończy wykaz publikacji, jakie dotychczas ukazały się w serii „Biblioteka Diecezji Legnickiej”.

Rozdział I poświęcony jest śląskiemu początkom badań nad kultem św. Józefa. Przede wszystkim ukazani są Cystersi w Krzeszowie jako propagatorzy kultu św. Józefa na Śląsku w XVII i XVIII wieku. Opactwo to zostało założone w 1296 r. Natomiast krzeszowska kon-

fraternia św. Józefa powstała 1 III 1669 r. Szczególne zasługi dla szerzenia kultu św. Józefa położył opat krzeszowski Bernard Rosa. Wspierali go w tym kulcie Angelus Silesius (1624-1677) i malarz epoki baroku Michał Willmann. Wielką rolę w szerzeniu tego kultu odegrało również bractwo św. Józefa. Sprzyjała też temu kultowi cała kultura baroku.

Z twórczości opactwa w Krzeszowie poświęconej kultowi św. Józefa, szczególne znaczenie mają trzy pozycje: „Grüssauisches Josephbuch”, wydawany w latach 1696, 1723 i 1777 modlitewnik bractwa, „Lilium paradisi coelestis”, wydany w roku 1688, traktat ascetyczno-teologiczny i „Ehren Kränzlein”, wydany w roku 1689, traktat teologiczno-mistyczny.

Modlitewnik bractwa miał za zadanie informowanie o rozwijającym się kulcie a zarazem służył pomocą w jego indywidualnym i zbiorowym kształtowaniu. O popularności tego modlitewnika mogą świadczyć trzy jego wydania. W modlitewniku podane są też cele bractwa. Modlitewnik ten omawia też odpusty, jakie mogą zyskać członkowie bractwa. Podaje też obowiązki i przywileje członków bractwa.

Traktat ascetyczno-teologiczny „Lilium paradisi coelestis”, to dzieło jezuita Georgiusa Iwanka z r. 1688. Celem tego traktatu było szerzenie czci do św. Józefa przez ukazywanie jego posłannictwa w perspektywie biblijnej, dogmatycznej i moralnej, a także przedstawienie genezy kultu. Autor dedykował to dzieło opatowi Bernardowi Rosie. Dzieło to stanowiło próbę ukazania i uzasadnienia teologii kultu św. Józefa w ujęciu biblijno-teologicznym.

Traktat mistyczno-teologiczny „Ehren Kränzlein” jest prawdopodobnie autorstwa Angelusa Silesiusa i składa się z trzech części: 1) Pierścień myśli, 2) Pierścień pociechy i 3) Pierścień miłości.

II rozdział książki zatytułowany jest: „Polskie książki o świętym Józefie” i obejmuje cztery paragrafy. Paragraf I nosi tytuł: „Książka o św. Józefie na Śląsku w XVI i XVII wieku”. Autor omawia w nim pierwsze książki o św. Józefie, akcentując w tym względzie zasługi opactwa krzeszowskiego oraz opactwa w Lubiążu. Do rozwoju kultu św. Józefa przyczynili się też bernardyni z Wrocławia, Legnicy i Jaworu. Także zakon jezuitów odegrał tu znaczącą rolę. Odnotowano też zasługi żeńskiego zakonu klarysek, wrocławskich dominikanów, kapucynów i norbertanów oraz bożogrobców w Nysie. Ogółem aż 10 śląs-

kich zakonów przez swe 16 opactw było zainteresowanych w latach 1605-1777 szerzeniem kultu św. Józefa, Oblubieńca NMP. Szczególnie wiek XVI to „złoty wiek” w rozwoju myśli józefologicznej.

Drugi paragraf tego rozdziału zajmuje się polską książką o świętym Józefie w XIX wieku. Paragraf ten jest referatem zaprezentowanym przez Autora na VI Międzynarodowym Sympozjum Józefologicznym w Rzymie w 1993 r. W paragrafie tym Autor charakteryzuje najpierw religijność wieku XIX, a następnie omawia sytuację Kościoła ludowego w wieku niewoli narodowej, by następnie przejść do charakterystyki polskiej książki o św. Józefie, uwzględniając tu zarówno przekłady, jak i różne kategorie druków rodzimych. Przedstawia także ośrodki i oficyny wydawnicze działające w tym czasie. Paragraf ten zamykają wnioski końcowe. Do paragrafu tego dołączone są też załączniki zawierające sigla różnych bibliotek, zawierających pozycje o św. Józefie, a następnie indeks alfabetyczny według nazwisk autorów oraz indeks chronologiczny.

Paragraf trzeci tego rozdziału dotyczy polskich publikacji o świętym Józefie w 30-letnim okresie posoborowym (1966-1996) i jest również referatem wygłoszonym podczas Międzynarodowego Sympozjum Józefologicznego na Malcie w 1997 r. Paragraf ten zaczyna się od przedstawienia komunii ze świętymi w eklezjologii Soboru Watykańskiego II. Dalszą jego część stanowi prezentacja książek o św. Józefie w literaturze teologicznej oraz w literaturze pięknej. Następną część paragrafu stanowią publikacje na temat Józefa Oblubieńca NMP, a kolejną rozprawy naukowe dedykowane św. Józefowi. W tej kategorii uwzględnione są rozprawy doktorskie, prace licencjackie i magisterskie. Dalszą część tego paragrafu stanowi prezentacja ośrodków największego zainteresowania postacią Patrona Kościoła Powszechnego. Paragraf ten kończą bardzo interesujące i inspirujące wnioski i postulaty badawcze. Do paragrafu dołączone są liczne aneksy, zawierające bibliografię pozycji książkowych wraz z graficznym przedstawieniem kategorii tematycznych i dynamiki wydawniczej, następnie bibliografię przyczynków badawczych także z graficznym przedstawieniem kategorii tematycznych i dynamiki prac badawczych, bibliografię prac naukowych wraz z graficznym przedstawieniem tematyki, kategorii i ośrodków badawczych, bibliografię recenzji i sprawozdań wraz z graficznym przedstawieniem, a także dynamikę badawczą polskiego studium.

Końcowy paragraf rozdziału drugiego stanowi bibliografia polskich książek o św. Józefie, obejmująca druki z okresu 1600-1998.

Omawianą książkę kończy posłowie, które stanowi kazanie wygłoszone przez ks. Tadeusza Fitycha podczas święta patronalnego parafii pw. św. Józefa Oblubieńca w Niegosławicach w 1992 r. nt. „Święty Józef – patron Kościoła, patron miłości”.

Recenzowana książka stanowi podsumowanie dotychczasowego dorobku jej Autora w zakresie problematyki józefologicznej. Autor, jako znakomity badacz myśli teologicznej, zwłaszcza józefologicznej, zadał sobie wiele trudu, szczególnie w zakresie kwerendy, docierając do wszystkich możliwych polskich bibliotek, które mogłyby posiadać jakieś pozycje poświęcone św. Józefowi. Pozycje te usystematyzował i ujął w bibliografii zarówno chronologicznej jak i według indeksu autorów. Za ten olbrzymi trud należy się Autorowi niewątpliwie wielka wdzięczność. Prezentowana książka, oparta głównie na referatach wygłaszanych na sympozjach, czy kazaniach o św. Józefie, zbiera w całość rozproszony dotychczas dorobek józefologiczny ks. dra Fitycha. Od strony merytorycznej książka ta przedstawia dużą wartość w polskiej literaturze józefologicznej. Świadczy o dużej biegłości Autora w zakresie przedstawianej problematyki, o jego uznanej pozycji jako teologa- józefologa, nie tylko na forum krajowym, ale i zagranicznym.

Natomiast pewne zastrzeżenia może budzić sama konstrukcja książki. Już umieszczenie w niej gotowych materiałów z sympozjów niewątpliwie utrudnia nadanie książce pewnej jednolitej i przejrzystej konstrukcji. Poza tym niezmiernie rzadko spotyka się pozycje książkowe o konstrukcji składającej się z zaledwie dwóch rozdziałów. Uderza także w pracy zbyt duża dysproporcja objętościowa pomiędzy rozdziałem pierwszym (30 stron), a rozdziałem drugim (170 stron). Nie jest też praktykowane wyróżnianie w rozdziale jednego tylko paragrafu, tak jak to uczynił Autor w pierwszym rozdziale swej książki. Lepiej by było, tytuł tego paragrafu potraktować jako podtytuł lub wprost jako tytuł rozdziału, a punkty, wyróżnione w tym paragrafie, uczynić paragrafami rozdziału. Znacznie by na tym zyskała konstrukcja pracy. Ze spraw bardziej szczegółowych, to na str. 27 chodzi o biskupa Jana jako ordynariusza diecezji wrocławskiej a nie wrocławskiej. W spisie treści na str. 255 powinno być „Podstawowe dane biograficz-

ne, a nie „bibliograficzne” autora”. Spotyka się też, nieliczne wprowadzie, inne drobne błędy drukarskie.

W sumie pozycję tę, mimo pewnych mankamentów, należy ocenić pozytywnie, jako znaczący wkład w polską literaturę józefologiczną, a jej Autorowi pogratulować wydania tej książki.